

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

Residents' Opinions on Buddhist Monk Roles Mueang District,
Roi Et Province

พระตุลา กตทีโป (อุนเจริญ)¹

Phratula Katateepro (Auntharoen) ¹

ดร.ไพรัช พันชมภู²

Dr. Phairat Phuenchomphoo²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ เกียรติเจริญ³

Asst. Prof. Dr.Somkiet Kietjareon³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : Tuar2521@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีตามเพศ อายุ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

² Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

³ Lecturers to Graduate Curriculum, Department of Political Science, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

* ได้รับบทความ: 7 มิถุนายน 2561; แก้ไขบทความ: 27 มิถุนายน 2561; ตอปรับการตีพิมพ์: 9 กรกฎาคม 2561.

Received: June 7, 2018; Revised: June 27, 2018; Accepted: July 9, 2018

และระดับการศึกษาต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 379 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82 และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 15 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มากสามอันดับแรก ได้แก่ พระสงฆ์วัดต่างๆควรมีการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและจัดกิจกรรมในด้านการป้องกันยาเสพติดแก่เด็กเยาวชนและประชาชน และวัดต้องปลอดยาเสพติดเองด้วย พระสงฆ์ควรเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างจริงจัง พระสงฆ์วัดต่างๆควรมีการส่งเสริมให้เด็กเยาวชนในชุมชนได้เข้าใจถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีความหวงแหนในมรดกศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพชน

คำสำคัญ : 1. ความคิดเห็นของประชาชน 2. บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์พระสงฆ์

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study residents' opinions on Buddhist monks' roles in public welfares in Roi Et province's Mueang district, 2) to compare the former's such opinions with differences in their genders, ages and educational levels and, 3) to examine the former's suggestions for such opinions. It was the mixed method research. Quantitatively, the sampling group earning subjects with simple random sampling comprised 379 household heads/representatives living in that district. The research instrument was Likert-type questionnaires, in which each of question except for open-ended ones had its

reliability at .82. Statistics used for the research embraced: frequency, percentage, mean, standard deviation, and F-test (One-way ANOVA) by setting the statistical significance level at .05. Quantitatively, the target group garnering subjects with purposive selection included fifteen community leaders. The research instrument was the structured interview.

Results of findings: 1) Residents' opinions on Buddhist monks' roles in public welfares in that district have been rated 'high' in the overall aspect, as has each of three aspects taken into account in descending order of means, which each of them are spiritual development, local development, and artistic and cultural promotion. 2) The hypothesis testing results have confirmed that the former's differing genders, ages and educational levels show no significant differences at .05 level in such opinions, thereby not being conducive to the set hypotheses. 3) Residents' suggestions for Buddhist monks' roles in public welfares have been offered in descending order of three frequencies. First, Buddhist monks in all temples should run campaigns for support of spreading drug-related knowledge to residents and hold pre-emptive activities against taking drugs. Above all, under no circumstances must all temples be free from drugs. Next, they should publicize sermons in a bid to let residents understand dharma that enable them to realistically apply it to be beneficial for leading their ways of present life. Last, they all should encourage their young followers in their communities to realize the importance of arts, cultures and local folk wisdom in order to cherish ancestors' preceding heritages.

Keywords : 1. Residents' opinions 2. Buddhist monks' roles of Public welfares

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถาบันพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งใน 3 สถาบัน คือ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สถาบันพระพุทธศาสนามีส่วนอย่างมาก ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทย และสังคมไทยจะขาดพระพุทธศาสนาไม่ได้ตลอดมาแต่โบราณกาล พระพุทธศาสนามีส่วนช่วยมากในการทำหน้าที่กล่อมเกลাজิตใจและ จริตนิสัยพฤติกรรมของประชาชนคนไทยให้มีความรักความสามัคคีต่อสถาบันชาติและสถาบันกษัตริย์ เมื่อเกิดมีวิกฤตการณ์ทางสังคมขึ้น พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นตัวประสานด้วยการใช้ธรรมะทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำพาประชาชนคนในให้อยู่กันด้วยความสงบสุข ตลอดจนทำหน้าที่ในการให้บริการตามความจำเป็นกับสังคมไทย ตามความต้องการของประชาชน ทั้งยังมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่ประชาชนและประเทศชาติมาแล้วเป็นอันมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันพระพุทธศาสนาดังที่กล่าวมายังเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนอยู่ (สงวนศรี วิรัชชัย, 2547 : 23-24)

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญมากสถาบันหนึ่งในสังคมไทยเช่นกัน โดยสังเกตเห็นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าคนไทยในสมัยก่อนนิยมนำบุตรหลานไปฝากไว้กับวัดเพื่อให้ได้มีโอกาสได้

เล่าเรียนหนังสือให้มีความรู้ อ่านออกเขียนได้ และเมื่ออายุครบวชาก็ให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุศึกษาทางปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธทางธรรมตรี โท เอกตลอดถึงบาลีต่อไป ส่วนสตรีและคนชราได้รับความรู้จากการได้ไปฟังพระธรรมเทศนาที่วัด การศึกษาที่พระสงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนในอดีตนั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงความรู้ทางธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวิชาการทางโลกอีกด้วย (พระราชวรมณี, 2537 : 10-15) เนื่องจากวัดเป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านจะได้ส่งกุลบุตรมาฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ วัดเป็นสถานสงเคราะห์สำหรับผู้ขัดสนหรือคนยากจน ได้มาอาศัยเลี้ยงชีพเป็นสถานพยาบาลที่รักผู้เจ็บป่วย เป็นที่พักอาศัยของคนเดินทางไกล และเป็นศูนย์กลางทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมธรรมโดยการเก็บรวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติซึ่งเปรียบเสมือนเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่ง และเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ เพื่อชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานเกิดขึ้นที่วัด หรือชาวบ้านจะได้ขอยืมไปใช้เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ ที่บ้านของตนเป็นศูนย์กลางการบริหารแลปกครองที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต.ใช้เป็นสถานที่ประชุมลูกบ้าน และที่สำคัญยิ่ง

การสงเคราะห์ประชาชนเป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ ซึ่งตามคติในทางพระพุทธศาสนานั้นการสงเคราะห์ประชาชนของพระสงฆ์มีดังนี้ คือ การให้ความสะดวก ในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีเกี่ยวกับชีวิต การช่วยประกอบศาสนพิธีในงานทำบุญ บำเพ็ญกุศล การแนะนำพิธี การจัดเครื่องใช้ และเครื่องประกอบพิธี การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างท้องถิ่นที่นำมาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การดูโชคชะตาราศี การประพรมน้ำมนต์ การให้ฤกษ์ยาม แม้บางกิจการที่พระสงฆ์บางรูปดำเนินการอยู่จะเป็นที่ติ แต่ก็มีคนจำนวนมากไม่ยอมเลื่อมใสศรัทธาเป็นการสงเคราะห์ประชาชนด้านขวัญกำลังใจ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การให้คำปรึกษาในหน้าที่การงาน การเป็นผู้นำในการก่อสร้างสาธารณประโยชน์ท้องถิ่น การให้ที่พักพิงแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของ ตลอดจนเงินทองของผู้บริจาคแก่ผู้ประสบภัยต่างท้องถิ่นและยังมีการสงเคราะห์ด้านวัตถุอย่างอื่น แบบอื่นแก่เอกชนและประชาชนอีกมาก การช่วยเหลือทางราชการ การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่วัด เช่น ศาลา การเปรียญ ลานวัด บริเวณวัดประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่าง ๆ จัดงานรื่นเริง จัดงานหารายได้เพื่อสาธารณกุศล ตลอดจนการให้ที่ดินของวัดในการสร้างสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน (คะเนิงนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2540 : 52-56) จากหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติต่อสังคมนั้น คือ บทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้ดำเนินไปตามครรลองของวิถีไทย รวมทั้งเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติภารกิจ ทั้งทางด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และงานทางด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต่อไป

จะเห็นได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ เป็นภารกิจที่ทางวัดได้ดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางด้านวัตถุในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างตึกผู้ป่วยให้กับโรงพยาบาล การสร้างโรงพยาบาลการใช้วัดเป็นที่บำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับการเกิดเจ็บ ตาย การช่วยเหลือการสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ การจัดฝึกอบรมอาชีพต่างๆ แก่ประชาชน และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลจากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ เพื่อจะทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดลงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยใช้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการส่งเสริมบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

5.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 47,272 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน แล้วดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นตามสัดส่วนของจำนวนประชากรแล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

5.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close - ended Questionnaire) จำแนกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน 22 ข้อ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากบุคคลซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และทายกทายิกาวัดต่างๆ จำนวน 15 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Protocol) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เมื่อเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “มีการเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ว่า “พระสงฆ์และวัดมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการอบรมและสอนศีลธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจแก่นักเรียนในสถานศึกษาและโรงเรียน”

6.1.2 ด้านการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ว่า “เป็นแกนนำประชาชนในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ว่า “ให้การสนับสนุนจัดตั้งศูนย์ป้องกันสาธารณภัย เช่น สถานีตำรวจชุมชน/สถานีอนามัยชุมชน เป็นต้น เพื่อความสงบสุขให้แก่ประชาชนในชุมชน”

6.1.3 ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “จัดวัดให้เป็นสถานที่ บรรยากาศอันเหมาะสม ในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ

ข้อ 4 ที่ว่า “ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนในชุมชนได้เข้าใจถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีความหวงแหนในมรดกศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพชน”

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6.3 ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มทายกทายิกา วัด สัมภาษณ์ทายกทายิกา วัดต่างๆ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

6.3.1 ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน ได้แก่ พระสงฆ์ควรมีการเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างจริงจัง ควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรม ให้ความรู้และอบรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และพระสงฆ์วัดต่างๆยังไม่มีเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างจริงจัง

6.3.2 ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ พระสงฆ์และวัดควรส่งเสริมสร้างปลูกจิตนิสัยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกันทำกันคิด และเพื่อสร้างสรรค์ ประโยชน์สุขด้วยกัน พระสงฆ์ควรเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมประชาชนเกี่ยวกับการประกอบสัมมาอาชีพ โดยยึดตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามสมณสาธูป พระสงฆ์ควรเพิ่มบาทให้สถานที่วัดเป็นสถานที่ในการสนับสนุนเกื้อกูลสงเคราะห์ และพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตอันดีงามให้แก่ประชาชนในชุมชน และการดำเนินโครงการและจัดกิจกรรมรณรงค์อบรมแนะนำและร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐในการรณรงค์อบรมแนะนำและให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันอบายมุขต่าง ๆ การป้องกันยาเสพติด และจัดกิจกรรมในด้านการป้องกันยาเสพติดแก่เด็กเยาวชน

6.3.3 ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์และวัดต่างๆ ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้รู้และให้ความสำคัญปลูกฝังการรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีนี้ไว้ พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่างๆ เพื่อหาทุนสนับสนุนในการจัดกิจกรรมและอนุรักษ์ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน และพระสงฆ์วัดต่างๆควรมีการร่วมมือกับชุมชนข้าราชการท้องถิ่นในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางด้านอนุรักษ์ประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสืบทอดแก่นุชนรุ่นหลัง

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

7.1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนเห็นด้วยกับบทบาทของพระสงฆ์ในดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ในการพัฒนาจิตใจประชาชน มีการเทศนาสั่งสอน

ให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมให้ความรู้และอบรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน และเด็กเยาวชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเข้าวัดเข้าอธรรมและปฏิบัติธรรมตามวิถีพุทธอันดีงาม และประชาชนเห็นด้วยกับบทบาทของพระสงฆ์ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเป็นแกนนำประชาชนในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนและผู้นำในการจัดสร้างอาคารเรียน/ห้องสมุด/พิพิธภัณฑสถาน/และจัดหาอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ให้แก่โรงเรียนและประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ และเป็นแกนนำในการมีการรณรงค์อบรมแนะนำ ให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันอบายมุขต่างๆ และประชาชนเห็นด้วยกับบทบาทของพระสงฆ์ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในการจัดวัดให้เป็นสถานที่ บรรยากาศ บุคลากรอันเหมาะสม ในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป ให้ความรู้แก่ประชาชนและเด็กเยาวชนเพื่อให้รู้จักคุณค่าของประเพณีศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงามของชุมชนและของชาติ และให้วัดเป็นศูนย์กลางประสานงานการในแลกเปลี่ยนความรู้ทางประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาบัว ปิยวณฺโณ (2549 : 42) ได้กล่าวไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการบรรพชา และอุปสมบทพระภิกษุและสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์ ภัตตาหารสงฆ์ สามเณรและวัดที่ประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาสภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการออมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้านการสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุบรรณ นันทเพชร (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก

7.2 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า

7.2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า เพศไม่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนต้องการเห็นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของของพระสงฆ์ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ประชาชนในพื้นที่/ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาจิตใจประชาชน การเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน เป็นแกนนำประชาชนในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ พระมหาศุภสิทธิ์ สุภกิจโจ (เจริญสุข) (2554 : ก) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า พบว่า ประชาชนที่มีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า เพศไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนต้องการเห็นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ประชาชนในพื้นที่/ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นแกนนำประชาชนในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและชุมชนการจัดตั้งศูนย์ ปฏิบัติธรรม เพื่อให้ความรู้และอบรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชนและเด็กเยาวชน ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุบรรณ นันทเพชร (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับการทำหน้าที่ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้านเกี่ยวกับประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้การสนับสนุนการจักกิจกรรมทางด้านการอนุรักษ์ประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสืบทอดแก่อนุชนรุ่นหลัง การเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน และจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมให้ความรู้และอบรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชนและเด็กเยาวชน ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุบรรณ นันทเพชร (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรักษามาตรฐานการปฏิบัติศาสนกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ประชาชนและคณะสงฆ์ควรพัฒนาการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ประชาชน โดยกำหนดนโยบายและแผนงาน และจัดงบประมาณในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของพระสงฆ์

8.1.2 ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรักษามาตรฐานการปฏิบัติศาสนกิจด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ในด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พร้อมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจในการพัฒนาจิตใจประชาชนในชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.2.1 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) เรื่องบทบาทด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกำหนดให้ผู้นำชุมชน และประชาชน เป็นผู้ร่วมวิจัย

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นที่ต้องการสำหรับพุทธบริษัทแต่ละกลุ่มอย่างละเอียดต่อไป เพื่อสามารถนำมาใช้ในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมของวัด

9. เอกสารอ้างอิง

คะนิงนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). **หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุค โลกาภิวัตน์**.

กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

พระมหาบัว ปิยวณฺโณ. (2549). **การจัดระเบียบสังฆมณฑล**. นนทบุรี : รุ่งโรจน์การพิมพ์.

พระมหาสุบรรณ นันทเพชร. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). **สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

สงวนศรี วิรัชชัย. (2547). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอเจริญพรขอบคุณ ดร.ไพรัช

พินชมภู และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนถึงแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ขอเจริญพรขอบคุณ นางจรรุวรรณ เวียงนนท์ นายบรรเทิง กิจพฤษ์ และนางสิริลักษณ์ กลางสุข ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนถึงแนะแนวทางในการ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ขอเจริญพรขอบคุณท่านนายอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่ได้อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ วิจัยครั้งนี้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้นำชุมชนและประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ช่วยกรุณาตอบ แบบสอบถามและให้การสัมภาษณ์ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ความดีใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์พี่น้องๆ รวมทั้งคณะญาติโยมตลอด จนผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถจะออกนามได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจ ผู้ให้กำลังสนับสนุนและผู้ ถวายข้าวทุกทัพพีตลอดเวลาที่ดำรงเพศสมณะมาตลอด